

Transitie Landelijk Gebied Groningen
*Verlag kennissessie deelgebied Veenkoloniën thema
landbouw en natuur
25-01-2024*

Gebiedswebsite Groningse Veenkoloniën – www.provinciegroningen.nl/veenkolonien

Opening

Het Groningse deel van de Veenkoloniën

Voor de kennissessies in de Veenkoloniën is er eerst een bijeenkomst gehouden op 29 november 2023 samen met Stichting Innovatie Veenkoloniën om de kennis die al in het gebied aanwezig is op tafel te krijgen. In die sessie werd gesproken over zowel het Groningse als het Drentse deel van de Veenkoloniën. Hierna zijn nog twee kennissessie met een bredere vertegenwoordiging uit het Groningse gebied gehouden om het kennisniveau te verbreden en te komen tot een breed gedeeld gebiedsbeeld. De eerste sessie ging over het thema water en bodem/klimaat, de tweede sessie (die van vandaag) had het thema natuur en landbouw. Vandaag zijn met name landbouwers en landbouwverenigingen uit het gebied aanwezig, daarnaast ook een natuurorganisatie, agrarische natuurvereniging en specialisten landbouw, natuur en water. De presentaties werden gegeven door de provincie Groningen.

Verkenner van dit deelgebied, Riëks van der Wal, heet iedereen van harte welkom en vraagt de nieuwe aanwezigen zich voor te stellen. Onder andere Rens Riechelman: hij neemt in dit deelgebied de rol van Amarens Reitsma over als gebiedsregisseur. Verder benoemt hij een aantal actualiteiten:

1. Maandag 26 februari vindt de inloopbijeenkomst plaats, hier in de Borgerswoldhoeve van 17:00 tot 22:00 uur. Riëks roept iedereen op om aan te sluiten zodat de deelnemers van de kennissessies hun ervaringen kunnen vertellen aan de andere bezoekers en om de uitnodiging te verspreiden in ieders netwerk.
2. Ondanks de dynamiek in Brussel blijft de planning rondom de toekomstsessies overeind om te komen tot de gebiedsschetsen, de gedeputeerde vindt deze gebiedsprocessen erg waardevol en gaat er graag mee door.
3. Consortium dat de provincie ondersteunt is afgelopen weken bezig geweest met vertaling van de provinciale opgaven naar de gebieden. Wat beschikbaar is zit al verwerkt in de presentaties. De rest hopen we voor volgende week in de toekomstsessie mee te kunnen nemen.
4. De data van de toekomstsessies zijn:
  1. Toekomstsessie 1: 29 februari
  2. Toekomstsessie 2: 9 april

Natuur

Als eerste worden de natuuropgaven voor de Veenkoloniën gepresenteerd door Diederik van Dullemen van de provincie Groningen.

Opgave 1: Herstel en versterking aanwezige kwetsbare natuurlijke habitats

In dit deelgebied zijn er geen Natura2000-gebieden en is er ook geen opgave voor het afronden van het Natuur Netwerk Nederland. Er zijn wel doelen voor enkele bestaande stikstofgevoelige habitats (zie powerpoint presentatie), de bos & hout opgave en voor groenblauwe dooradering. Voor de natuuropgaven is gekeken naar kenmerken en belangrijke soorten in de deelgebieden en daarna naar hoe dat versterkt zou kunnen worden. Het gaat in de Veenkoloniën vooral om het behoud en versterken van al aanwezige natuur.

Opgave 2: Robuuste eenheden natuur ter vermindering van invloeden abiotiek, ontsnippering en verbinding

Hierin gaat het over het realiseren van verbindingen tussen bestaande natuurelementen om de basiskwaliteit te verbeteren.

- Vraag: Wanneer het Pagediep aan Stadskanaal verbonden wordt, verandert de natuur daar dan naar N2000? Nee, N2000-gebieden zijn hard begrensd en er worden op dit moment geen nieuwe N2000-gebieden aangewezen. Met de plannen die we nu maken hoeven die er ook niet te komen, omdat we bezig zijn met het versterken van de bestaande gebieden.

Opgave 3: Vergroten leefgebieden voor VHR-soorten

Belangrijke soorten in de Veenkoloniën waar we Europees gezien een verplichting voor hebben zijn: akkervogels, patrijs en waterplanten. Om die soorten te versterken moeten maatregelen genomen worden, bijvoorbeeld natte verbindingen via ANLb pakketten en natuurvriendelijke oevers.

- Vraag: Hoe komen we tot de getallen genoemd in de presentatie? Er wordt hiervoor gekeken naar de soorten, zo weten we hoeveel we daarvan hebben en wat die dieren nodig hebben aan leefgebied. Op basis daarvan kan dus berekend worden wat we in het leefgebied nog nodig hebben voor het versterken van die soorten. Maar: dit is een inspanningsverplichting, dat betekent dat we wel moeten aantonen dat we maatregelen nemen maar dat we niet hoeven aan te tonen dat er ook meer van een betreffende diersoort komen. De natuur is immers niet te sturen.

Natuur

- Vraag: graag meer helderheid over de opgave natuur in harde getallen: referentiejaar, ha, strekkende meters etc. Een vroeg referentiejaar zou kunnen betekenen dat alles wat de afgelopen jaren al door de agrariërs is gedaan niet mee wordt geteld.
- Vraag: Soms bijt het ene het andere, wanneer ergens ganzen zitten komen er bijvoorbeeld geen weidevogels, klopt dat? Nee, dat bijt elkaar niet. Weidevogels en akkervogels zijn niet bang voor ganzen.
- Vraag: Wat is de relatie met de populatie vossen? Dat is inderdaad een probleem op sommige plekken. Er worden nu ook plannen gemaakt voor vossenbeheer.
- Vraag: In hoeverre wordt er bij maatregelen zoals natuurvriendelijke oevers rekening gehouden met wat het waterschap al doet en wat al in ANLb gebeurt? Er wordt gekeken naar wat er al ligt en wat de opgaven zijn en daarin worden groenblauwe dooradering en KRW-maatregelen die genomen zijn in meegenomen. In andere woorden: als het waterschap nu nog extra kilometers natuurvriendelijke oevers zou aanleggen, dan zou dat inderdaad ook bijdragen aan de invulling van de natuur-opgaven. Het waterschap geeft aan dat in dit gebied geen plannen zijn voor nieuwe natuurvriendelijke opgave. Wat het referentie jaar is en wat wel en niet is meegeteld zal nog verder worden uitgewerkt.
- **Opgave 4:** Versterken groenblauwe dooradering en opgave bos & hout

Onder groenblauwe dooradering verstaan we natuurvriendelijke oevers, kruidenrijke bermen, houtsingels en hagen en dergelijke. Momenteel is er landelijk nog discussie over wat er precies onder groenblauwe dooradering valt, daarom volgt de rekensom voor bestand en te ontwikkelen dooradering nog.

- Vraag: Wordt er in de doelen rekening gehouden met het landbouwareaal dat over het algemeen daalt? De doelen zijn doorgerekend vanuit waar we als Nederland en Groningen aan moeten voldoen, daar kan niet aan gedraaid worden. Als er grond vrijkomt op de markt dan kan de provincie dat wel aankopen om daar de doelen te realiseren.
- Vraag: Is er binnen het provinciehuis afstemming over verschillende doelen? Zo is ergens 20 jaar gewerkt aan leefgebied voor patrijs waar later windmolens en zonneparken zijn gelegd. Ja, onder de Omgevingsvisie worden provinciale doelen over elkaar heen gelegd en volgt ook het bestuursakkoord van Provinciale Staten om geen nieuwe grootschalige zonneparken meer toe te staan.

Landbouw

Jon Knook van de provincie Groningen houdt een presentatie over de opgave voor broeikasgassen en ammoniak.

Om de bijdrage van verschillende soorten broeikasgassen aan de opwarming van de aarde te vergelijken wordt gebruik gemaakt van CO₂-equivalenten. Dit is een rekeneenheid waarin één kilogram CO₂-equivalent gelijk staat aan de broeikaswerking van 1 kilogram CO₂.

Voor broeikasgassen is er in Groningen een reductieopgave van 0,19 megaton CO₂-equivalenten in 2030 (Het Rijk gaat uit van 0,3 megaton). Dat gaat alleen over de landbouwsector: andere sectoren hebben daar een eigen deel van de opgave in.

Methaan wordt voor een deel gevormd in de dieren door verteringsprocessen en het andere deel ontstaat in de mestopslagen en komt vrij door fermentatie van opgeslagen mest. Oplossingsrichtingen zijn bijvoorbeeld krimp door autonome ontwikkelingen en het effect van derogatie, maar ook oplossingen in de techniek zoals voeradditieven.

Voor de opgave rond ammoniak is dezelfde doorvertaling gemaakt, landelijk is daar een opgave van 25% reductie van bestaande ammoniak emissie. Het Rijk heeft aangegeven 12% in te vullen via generiek beleid waardoor er voor de provincie Groningen nog een reductie van 13% resteert dat ingevuld moet worden via provinciale aanpak. Ook hier ziet de provincie oplossingsrichtingen in doelsturing en innovatie. Een onzeker punt daarin is de ontwikkeling van de veestapel tot nu toe, dat zal effect hebben op deze opgave. In Groningen blijft gemiddeld gezien de veestapel ongeveer gelijk (uitgedrukt in GVE, grootvee-eenheden). Er zijn wel wisselingen tussen categorieën.

- Vraag: Er zijn andere gebieden waar meer stoppers zijn, hoe kijkt de provincie naar intreders? Past dat op de doelen die we hebben te halen? Dat is een relevante, maar bestuurlijke beslissing. Deze vraag is daarom via de provincie doorgegeven aan de gedeputeerde.
- Opmerking: Vanuit een aanwezige deelnemer wordt reactie gegeven dat beleid van de provincie over biovergisting als contraproductief wordt ervaren.

Ammoniakemissie: deze is in de Nederlandse landbouw afgenomen met 6% ten opzichte van 2018. De reductiedoelstellingen worden op dit moment indicatief vertaald naar de deelgebieden op basis van het aantal dieren en aantal hectares per deelgebied.

Gespreksronde natuur

In de gespreksrondes zijn een aantal onderwerpen aan tafel verder besproken. Hieronder staat dit kort opgesomd:

1. Het is belangrijk dat er duidelijke keuzes gemaakt worden en opgaven gecombineerd worden. Bijvoorbeeld groenblauwe dooradering en goed inzaaien
2. Om een gebiedsplan te maken is het ook relevant om alle andere organisaties die bezig zijn met dieren uit te nodigen, zoals de vlinderstichting. Momenteel is de provincie ook met die partijen in gesprek
3. Er wordt gesproken over doelsoorten en habitatrictlijnen en waarom we niet andersom beredeneren: we richten dit zo in en zien wel wat er op af komt. Maar op Europees niveau is afgesproken dat wanneer ergens 10 jaar lang een zwaar beschermde soort zit dat opgenomen moet worden in het beheerplan. Dat betekent vaak ook dat het goed gaat met die soort en dat we daar niet direct iets voor hoeven te doen.
4. Het beheer van ganzen en bevers is ook van belang in dit proces. Zo vertrekken de ganzen niet meer in het voorjaar en blijft het aantal bevers groeien waardoor er nu een beverbeheerplan opgesteld moet worden.

Gespreksronde landbouw

In de gespreksrondes zijn een aantal onderwerpen aan tafel verder besproken. Hieronder staat dit kort opgesomd:

1. Er wordt genoemd dat de tijd is geweest dat wanneer er maar geld is de boeren wel bezig gaan. Het wordt tijd voor nieuwe ideeën hoe we samen kunnen werken naar resultaten zonder alleen maar regels ergens neer te leggen. Hoe kunnen we anders werken? Ook het vertrouwen in de overheid is een groot probleem: beleid is niet consistent, er zijn teveel uitzonderingen en het is vaak niet duidelijk en helder genoeg.
2. Wanneer gekeken wordt naar de Veenkoloniën is er eigenlijk mest te weinig wanneer er wordt gekeken naar hoeveel er nodig is en hoeveel wordt geproduceerd. In Groningen hebben we als provincie nog steeds een beetje ruimte om mest te krijgen van andere provincies, ook wanneer de derogatie weg is.
3. Een belangrijke vraag is hoe het gebied er uit zal zien na implementatie van het 7^e actieplan Nitraatrichtlijn.
4. Er wordt gesproken over hoe het bouwplan er over 10 jaar uit zou kunnen zien, de aanwezigen benoemen dat dit afhankelijk is van de sturing van beleid.
5. Blue Transition wordt genoemd, in dit onderzoek wordt ook gekeken naar hoe berekend kan worden met grondwater in de zomer, dit zou dan in de winter weer aangevuld worden. Dan hoeft er geen gebiedsvreemd water aangevoerd te worden en wordt de afhankelijkheid van IJsselmeerwater minder.
6. Gesproken over vezelhennep en vlas wordt aangegeven dat de markt hierin heel belangrijk is. De markt heeft namelijk niet genoeg vraag om te kunnen voldoen aan de opgaven hier. Dit gaat over de keten die daarin meegenomen moet worden: alles draait om handel en concurrentie posities.
7. Rustgewas is voor gemengde bedrijven geen oplossing omdat er ook voerproductie noodzakelijk is.
8. Is monovergisting een kans?
9. Doelsturing is interessant voor boeren maar de risico's die je loopt door te experimenteren moeten gecompenseerd worden.
10. Het bouwplan bepaalt de hoeveelheid mest die gebruikt kan worden. En de minste uitspoeling behaal je door goed groeiende gewassen (omdenken)

Afsluiting

Punten uit KS 2:

1. Referentiejaren voor natuuropgaven overzichtelijk maken

Punten uit KS 1:

1. Hoeveel procent van het water in de zomer wordt gebruikt door de landbouw.
2. Actualiseren van de veenkaarten om beter beeld te krijgen bij of er nog veen behouden kan worden na vele diepploegen.
3. Nagaan wat de invloed is van het vergroten van het percentage natste delen op de productiviteit van de hoger gelegen gronden.

Het verslag zal op de gebiedswebsite van de Veenkoloniën komen.

Links

- Gebiedswebsite Veenkoloniën – www.provinciegroningen.nl/veenkolonien
- [Startnotitie Transitie Landelijk Gebied Groningen](#) (eerste verkenning van de opgaven)
- [Stand-van-zaken document Transitie Landelijk Gebied Groningen](#) (mogelijke oplossingsrichting)